

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:

Director: Mag. Renate Plöchl

Deputy director: Mag. Julian Sagmeister

Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek

Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:

Email: [landesbibliothek\(at\)ooe.gv.at](mailto:landesbibliothek(at)ooe.gv.at)

Telephone: +43(732) 7720-53100

Dějiny Židů v Roudnici nad Labem.

Zpracoval

E. F. Löwy, rabín, Roudnice n./L.

V Roudnici nad Labem byli Židé usazeni od nepamětných dob. V listině z r. 1595, uschované v zám. kníž. archivu v R., čteme, že jim vrchnost udělila různé výsady. Přes to byli Židé po rozkazu kněžny Polyxeny Rožumberkové, roz. z Pernštýna, vypovězeni, avšak po jejich prosbě opět při svých živnostech ponecháni. Tehdy obývali Židé 16 domů na někdejší Koňském trhu, v bezprostřední blízkosti zámku; tam měli i školu a hřbitov. R. 1613 založila kněžna Polyxena klášter kapucínů a vystavěla jej na místě žid. domů a hřbitova. Židé museli tu krutou ránu nésti, přesídlili do míst dnešní Havlíčkovy ulice a založili si nový hřbitov. Za tím účelem koupili od Jiřího L v a zahradu za 40 kop míš., kam převázeli mrtvoly a kameny neváženějších svých souvěrců. Nejstarší zde známý kámen je z r. 1611. Při opravě kláštera byly nalezeny žid. náhrobky, které jsou nyní v městském museu. Také v různých městských domech užito bylo do zdíva a schodů žid. náhrobních kamenů. Kostí, vykopané při stavbě v klášterní zahradě, byly zakopány na žid. hřbitově.

R. 1615 byli v ž. o. již tři učitelé ž. náb. zaměstnáni. Také špitál si postavila v té době ž. o.

Ve válce třicetileté R. tuze trpěla; r. 1631 nastaly Židům vpádem saského kurfirsta a jeho velitele Lösera tuze těžké časy; všechny žid. budovy lehly popelem. Židé se utekli zachrániti ponejvíce do Prahy. Židé roudničtí zachránili město před úplnou záhubou, že dali nepříteli veliké „výpalné“, takže ten upustil od města a odtáhl.

Po míru vestfálském mohlo si město R. i zdejší ž. o. oddechnouti; mnoho Židů, prchnuvších do ciziny, opět se navrátilo, zde však našli své domky v rumu a rozvalinách.

R. 1650 požádali Židé v R. vrchnost o povolení, aby si zde směli držeti svého rabína, jímž si zvolili učeného a velmi uctívaného rb. Bernarda Lewita. Jeho volba nebyla provedena tak hladce, jak se zdálo, a musel se do věci vložit vrch. rb. pražský, který namítal, že uchazeč je pro svůj úrad tuze mladý. Lewit své místo přes to nastoupil, ne však nadlouho. Po dvou letech byl vystřídán rb. Šim. Jeitelem, rb. Aron. Neustadlem a j. Posledně jmenovaný byl r. 1669 povolán do Prahy na místo vrchního predikanta (kazatele). R. 1704 byl na rok potvrzen za rb. Jakub Wedeles, o jehož těžkých sporech s obcí pojednává pražský archivář prof. Tob. Jakobowits v obsírné práci.

Není bez zájmu, že Židé v R. dopisovali si s šlechtou v 30 leté válce jen českým jazykem. Teprve po r. 1670 je česká suplikace židovská již jen výjimkou.

Roudničtí Židé po třicetileté válce¹⁾.

Čechy byly z veliké části jevištěm hrozné války třicetileté; jejich blahobyť byl jí úplně zničen; přemnohá města byla vypálena a četné vesnice zmizely beze stopy, jako by je byla země pohltila. Kdo si dovede dnes představití útrapy a svízele ubohých obyvatel této krásné země, kteří trpěli vojskem, jak cizím, tak i domácím, vlastní vládou, která uvalovala na ně

příliš těžká břemena válečná, a konečně bídou, která se všude rozhostila!

Veliká byla proto touha všech po míru a nevyličitelná byla radost měšťanů i vesničanů, obchodníků i řemeslníků, když byl konečně mírem vestfálským zjednan klid a lidé mohli opět pomýšlet na lepší, šťastnější budoucnost.

Následky třiceti válečných let byly úžasné a jevíly se všude; Židé byli však nejkrutěji postiženi, neboť obchod, „který byl jejich pluhem“, vázl úplně za války pro nejistotu a po válce pro naprostou chudobu. Měšťané viděli v Židech, třebaže byli tito ještě chudší nežli oni, své konkurenty, kteří jim život ztěžují, a žalovali ustavičně na ně. Píši zde jen o R., ale právě tak tomu bylo všude:

„V níže poznamenaných artikulích Židé v R. bydlící sousedům v živnostech na překážku jsou:

1. V handli obilním, který přední živnost městská jest; v témž handli Židé prvotně handlovati žádné moci sobě dány neměli; nyní pak svobodně obilí skupují, od lidí v dluzích berou a takové jak zde v městě tak i do jiných přespólních měst a vesnic prodávají.

2. Vína skupují a od lidí v dluzích berou a takové v městě zase svobodně šenkují a prodávají.

3. V tunním zboží, v kterém prvotně obec svůj handl měla, nyní též takové tuny zboží svobodně skupují a prodávají.

4. V městě mimo čtvrteční trhové dni nemajíce než toliko v své židovské ulici všelijakých kramářských věcí prodávati, nyní svobodně v městě každodenně prodávají.

5. Dobytko hovězího nemajíce prvotně svobody chovati, nýbrž mlíčný ze dvorův Vaší Osvícené knížecí Milosti brávali, nyní po mnoha kusích dobytka v domích chovají a takový dobytek s ubližením sousedův posílajíce čeled svou na luka a dědiny na škodu vychovávají.

6. Řemeslníkům, totiž řezníkům, pekařům, soukeníkům i jiným všem v jejich řemesle k veliké překážce jsou a netoliko zde v městě Židé bydlící toho se dopouštějí, nýbrž i přespólní Židé z rozličných měst zde se zdržují a přicházející takových věcí se dopouštěti se neostýchají.“

Toť malá ukázka žalob chudých měšťanů na chudé Židy. O stížnostech řezníků, krejčí a jirchářů jsem již pojednal. Zde se chci ještě zmíniti o útrapách lékaře, ranhojiče a do jisté míry apatikáře Marka Mšenského²⁾. Byl to muž velice zasloužilý, a přemnozí občané mu vděčili své uzdravení, ujímal se raněných vojnů, převazoval jejich rány a pečoval o jejich brzké vyléčení; kde žádný jiný lékař nemohl pomoci, býval volán a mnohou zastaralou chorobu dovedl zapuditi; i popálenou paní purkmistrovou vyléčil v krátké době, ale městský lazebník ho stále pronásledoval, urážel, všemožné překážky mu působil, takže si ani svým životem nebyl jist a zrádného přepadnutí se bál. Mšenský žaloval naň u purkmistra; lazebník byl potrestán, ale tento trest ho tím více dráždil a Marek Mšenský musil prositi knížete o ochranu.